

**รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5**

**A Development Model of the Directors of the Buddhist Schools Under the
Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 5**

เจริญ กองโตกลาง^{1*} ประหยัด ภูมิโคกรักษ์² พิกุล ภูมิโคกรักษ์³ สมเกียรติ ทานอก⁴

¹นักศึกษาลัทธิธรรมปฏิบัติ สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

* Corresponding Author E-mail :

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สร้าง ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย การวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 3) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ และ 4) การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบประเมิน และแบบสัมภาษณ์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำนวน 221 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความยุติธรรม 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) แนวคิด หลักการกำกับรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ทั่วไป 3) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้น คือ 3.1) ขั้นเตรียมการ 3.2) ขั้นการประเมินก่อนการพัฒนา 3.3) ขั้นพัฒนา 3.4) ขั้นประเมินหลังการพัฒนา และ 3.5) ขั้นการพัฒนาซ้ำ และ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, โรงเรียนวิถีพุทธ

ABSTRACT

This research aims to study, create a model of moral leadership and feasibility of the model, to present a model of moral leadership development. It also aims to implement guidelines and format using descriptive research methodology. The research consists of five steps: 1) the study of moral leadership of school director 2) the creation of a moral leadership development of school director, 3) the assessment of suitability and feasibility of implementing the format 4) the presenting of the model of

moral leadership of school director, and 5) the implementing of the moral leadership development model. The instrument used in this study included questionnaire, assessment form, interview, appropriateness and the feasibility in the implementation. The samples consisted of 221 directors of Vitheebuddha schools under the Office of Primary Education Nakhon Ratchasima Area 5 and 12 specialized experts by sampling. The results showed that 1) the moral leadership of the school directors divided into 5 categories; fiduciary, responsibility, respect, good citizenship, and justice 2) forms of moral leadership development of the school directors consisted of four parts: 1) concept and corporate form 2) general purpose 3) the moral leadership development process of the school directors which consists of five stages: 3.1) preliminary 3.2) the assessment prior to development 3.3) development 3.4) assessment of post development and 3.5) iterative development, and 4) guidelines for the implementation of the format.

Keywords : Moral Leadership, Buddhist School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์โลกกำลังประสบกับปัญหาทางสังคม เนื่องจากคนในชาติห่างเหินจากศีลธรรม คนที่มีการศึกษาแทนที่จะเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมกลับมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ท่ามกลางสภาวะการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ที่นับวันทวีความรุนแรงและรวดเร็ว ผู้คนส่วนใหญ่ต่างมองหาผู้นำที่สามารถพาองค์กรสู่ความสำเร็จ ผู้นำที่มีความมั่นใจในตนเอง ผู้นำที่รอบรู้ในเชิงการบริหาร โดยมักเล็งเรื่องคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญไป และในการจะเป็นผู้นำให้ประสบความสำเร็จโดยเป็นยอดของผู้นำนั้น จะต้องใช้คุณธรรมจริยธรรมประกอบกับความรู้ความสามารถ เพราะการมีคุณธรรมจริยธรรมจะหล่อหลอมบุคคลให้เป็นผู้มีสุขภาพกาย สุขภาพใจและสติปัญญาที่ดี มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่ดี กว้างไกลสามารถปกครองบริหารจัดการองค์การให้ถึงความสำเร็จ บรรลุผลดี และมีประสิทธิภาพสูง (พระราชญาณวิสิฐ. 2548)

ผู้นำด้านจริยธรรมเกี่ยวข้องกับความยุติธรรม ความเสมอภาค ความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบและพันธกิจ ผู้นำทางจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่สำคัญแบบเป็นทางการในหลักสูตรการฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สมมติฐานทางความคิด ก็คือ อาชีพผู้นำทางการศึกษาเป็นวิชาชีพต้องมีเหตุผลทางจริยธรรม แต่เหตุการณ์ต่างๆ ที่เลวร้ายในอดีตชี้ให้เห็นว่าในทวิวิชาชีพอยู่ภายใต้กิจกรรมที่ขาดเหตุผลทางจริยธรรม การปฏิบัติการของผู้นำทางการศึกษาควรเป็นไปตามข้อแนะนำทางจริยธรรมที่เป็นขนบธรรมเนียมดั้งเดิม และผสมผสานกับค่านิยมของสังคมประชาธิปไตย ข้อแนะนำทางจริยธรรมรวมถึงความเคารพนับถือสมาชิกทุกคนของสังคม อุดหนุนกับความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมและความคิดเห็น ความเสมอภาคของบุคคล ผู้นำทางการศึกษาต้องเคารพปัจเจกบุคคลและผู้ที่เป็นเจ้าของชุมชนของโรงเรียน ซึ่งมีเอกลักษณ์ผู้นำทางการศึกษาต้องตอบสนองชุมชนด้วยความเคารพนับถือ อุดหนุนต่อวัฒนธรรมและความคิดเห็นที่แตกต่าง ผู้นำทางการศึกษา ควรส่งเสริมความหลากหลายและแพร่เชื้อความหลากหลายเพื่อจะสร้างจิตวิญญาณของชุมชน อุดหนุนต่อความหลากหลาย ป้องกันอคติ และสนับสนุนมุมมองที่แตกต่างในการตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ทางการศึกษา ความเสมอภาคของบุคคล ที่ทุกคนมีสิทธิที่

จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม มีโอกาสเท่าเทียมกันในการสร้างความสำเร็จให้ตนเอง (ประชุม โปธิกุล. 2550)

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ เพื่อเป็นหลักบริหารในโรงเรียนวิถีพุทธ การพัฒนาผู้เรียนโดยรวม ซึ่งเน้นการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาแบบบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต โดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม มีเมตตา และแสวงหาปัญญา เป็นรากฐานการดำเนินชีวิต ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตจริง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ จึงเป็นแกนหลักของการศึกษา ที่จะพัฒนามนุษย์สู่ชีวิตที่สมบูรณ์ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ตระหนักว่าผู้เรียนต้องมีการพัฒนาด้าน ศิล สมาธิ และปัญญา เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องแก่งกล้า เพียรพยายาม เกลี้ยวงวลาดอดทน คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็นอย่างดีถูกต้องตามความจริง ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นสมาชิกที่ดี ประสานประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข (กนกอร สมปราชญ์ และคณะ. 2555)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ให้โรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธครบทุกโรงเรียน และได้จัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาคุณธรรม เพื่อพ่อหลวงโดยใช้โรงเรียนวิถีพุทธเป็นฐานในการพัฒนาคุณธรรม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นโครงการที่มีความสำคัญมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนที่จะเป็นพลังสำคัญของชาติต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เพื่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารการศึกษาให้ประสบความสำเร็จมีหน้าที่จัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และนำข้อค้นพบ จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษา และการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) และการสร้างนวัตกรรม (Innovative Research) มุ่งที่จะสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ในด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความยุติธรรม

2. ประเด็นในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบประมาณค่า 5 ระดับ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 221 คน

3. การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยดำเนินการร่างรูปแบบ โดยนำแนวคิดหลักการ ทฤษฎี การสร้างรูปแบบ แนวคิดเชิงระบบ และหลักการเรียนรู้มาประยุกต์ แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบในขั้นการพัฒนา และดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

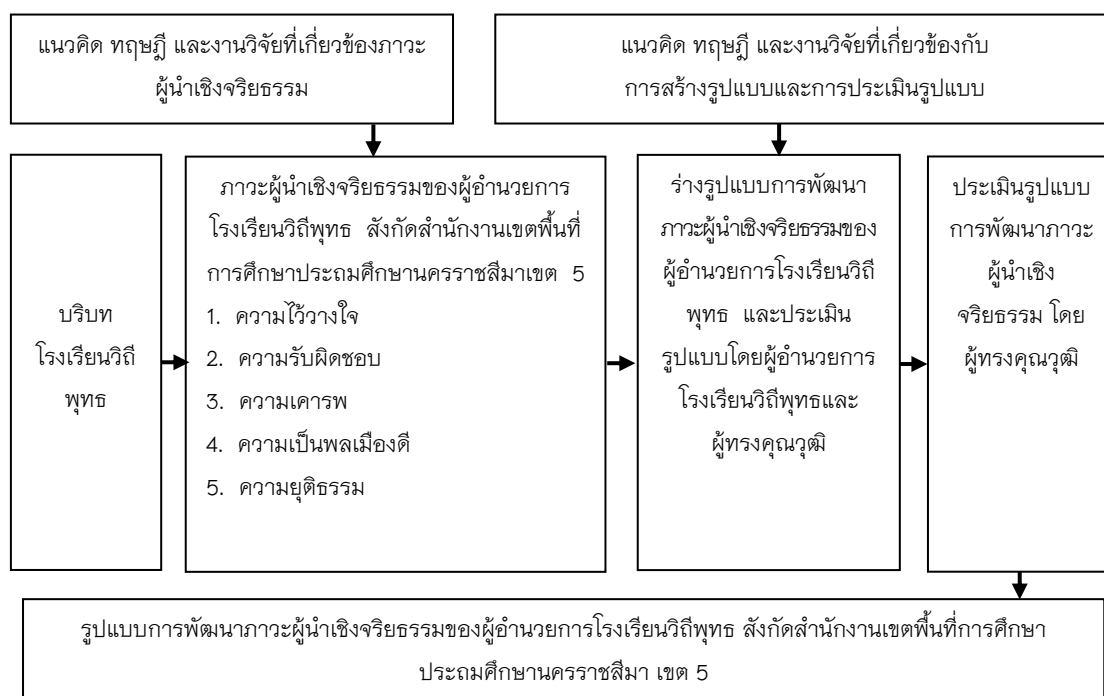
4. การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เป็นการนำร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ดำเนินการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการประเมินโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในส่วนโครงสร้างองค์ประกอบ และคำอธิบายรูปแบบ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา สาขาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาหรือสาขาทางการศึกษา และอาจารย์ในสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา รวมจำนวน 12 คน ทำการประเมินโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในส่วนโครงสร้างองค์ประกอบ และคำอธิบายรูปแบบ และถือว่ารูปแบบที่ผ่านการประเมินโดยผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเป็นรูปแบบที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ได้

5. การนำเสนอรูปแบบ เป็นการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ที่ผ่านการปรับปรุง แก้ไขภายหลังการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำเสนอในลักษณะแผนภูมิ และข้อความ

6. การนำรูปแบบไปใช้ เป็นการจัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน และดำเนินการประเมินความเหมาะสมของคู่มือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน วิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 221 คน ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ 5 ด้าน คือ 1) ด้านความไว้วางใจ 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความเคารพ 4) ด้านความเป็นพลเมืองดี และ 5) ด้านความยุติธรรม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบ โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี งานวิจัย แล้วนำหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงสร้างองค์ประกอบของรูปแบบ เบื้องต้น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการ ขั้นที่ 2 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 การพัฒนา ขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา และขั้นที่ 5 การพัฒนาซ้ำ จากนั้นนำรูปแบบ

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมาดำเนินการสังเคราะห์กำหนดเป็น "เนื้อหาสาระ" จากนั้นนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ตรวจสอบความเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแบบตามข้อเสนอแนะ แล้วนำรูปแบบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำก่อนดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยกำหนดผู้ประเมินเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต5 (ฉบับงานวิจัย) ที่ผ่านการปรับปรุง แก้ไขภายหลังการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการบริหารงานในระดับมาก ผู้วิจัยจึงเลือกภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกของด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความยุติธรรม ในรายชื่อย่อยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านความไว้วางใจ มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมในการบริหารงาน และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความซื่อตรง 3) การรักษาสัญญา และ 4) ความจงรักภักดี

2. ด้านความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมในการบริหารงาน และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ 2) ความพยายามสู่ความเป็นเลิศ และ 3) การควบคุมตนเอง

3. ด้านความเคารพ มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมในการบริหารงาน และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) ความสุภาพ 2) ความมีเกียรติมีศักดิ์ศรี และ 3) การยอมรับผู้อื่น

4. ด้านความเป็นพลเมืองดี มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมในการบริหารงาน และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) พลเมืองดีเกี่ยวกับตนเอง 2) พลเมืองดีเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง และ 3) พลเมืองดีเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

5. ด้านความยุติธรรม มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมในการบริหารงาน และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการ 2) การตัดสินใจด้วยความเป็นกลาง 2 และ 3) การตัดสินใจด้วยความถูกต้อง

การศึกษาเอกสาร แนวคิด ของนักวิชาการและนักการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง และองค์ประกอบ ของรูปแบบ ผู้วิจัยสังเคราะห์และกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบแล้วดำเนินการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 (ฉบับร่าง) โดยมีโครงสร้างการพัฒนาประกอบด้วย 5 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 เตรียมการ เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้รับการพัฒนากับ 1) ความรู้ ความเข้าใจ ถึงความจำเป็นในการพัฒนา และ 2) แนวทางการพัฒนา

ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนการพัฒนา การประเมินภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน

ขั้นที่ 3 การพัฒนา เป็นการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน โดยนำภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เด่นๆ ที่ได้จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิ พุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มากำหนดเป็นเนื้อหาสาระ ของ การพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความไว้วางใจ 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความเคารพ 4) ด้านความ เป็นพลเมืองดี และ 5) ด้านความยุติธรรมโดยในขั้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการ โรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) แนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา และ 4) วิธีการและกิจกรรม การพัฒนา

ขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา เป็นการประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ ผู้อำนวยการโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน หลักการพัฒนา โดยแยกประเมินเป็นรายด้าน 1) ประเมินภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความไว้วางใจ 2) ประเมินภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการ โรงเรียน ด้านความรับผิดชอบ 3) ประเมินภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความเคารพ 4) ประเมินภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความเป็นพลเมืองดี 5) ประเมินภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความยุติธรรม

ขั้นที่ 5 การพัฒนาซ้ำ เป็นการดำเนินการพัฒนาซ้ำในกรณีที่ผู้รับการพัฒนามีผลการประเมินหลัง การพัฒนาไม่ผ่านเกณฑ์ ก็สามารถกลับไปพัฒนาซ้ำเฉพาะในด้านนั้นได้

การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ซึ่งดำเนินการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ผลการประเมิน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการกำกับรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ ในการพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความยุติธรรม ในแต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อย คือ แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการและ กิจกรรมการพัฒนา และส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง

จริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ไปใช้ ซึ่งการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 12 ท่าน ผลการประเมิน พบว่า ความเหมาะสม ความน่าสนใจของรูปแบบ อยู่ในระดับปานกลาง ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ หน่วยที่ 1-5 อยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของวิธีการและกิจกรรม หน่วยที่ 1-5 อยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ประกอบด้วย 5 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความไว้วางใจ หน่วยที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความรับผิดชอบ หน่วยที่ 3 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความเคารพ หน่วยที่ 4 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความเป็นพลเมืองดี และหน่วยที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านความยุติธรรม

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน มีโครงสร้างองค์ประกอบตัวบ่งชี้รวมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความยุติธรรม ซึ่งภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในอาชีพ และสามารถสร้างศรัทธาให้เป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2550) ฌัชร สยามวาลา (2557) และสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550) ซึ่งเห็นสอดคล้องเกี่ยวกับผู้นำทางการศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้สร้างบรรยากาศทางวิชาการที่เน้นในเรื่องความเป็นผู้นำทางด้านจริยธรรม โดยผู้นำด้านจริยธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญด้านคุณธรรมของผู้นำทางด้านการวิชาการเป็นองค์ประกอบที่บูรณาการอยู่ในโรงเรียนที่ดี ผู้นำด้านจริยธรรมเกี่ยวข้องกับ ความยุติธรรม ความเสมอภาคความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ ผู้นำทางจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่สำคัญแบบเป็นทางการในหลักสูตรการฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

2. การสร้างรูปแบบและการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

2.1 ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้อำนวยการโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในส่วนของโครงสร้าง องค์ประกอบ คำอธิบายรูปแบบในขั้นที่ 1 การเตรียมการ ขั้นที่ 2 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 การพัฒนา ขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา ขั้นที่ 5 การพัฒนาซ้ำ โดยทั้ง 5 ขั้น มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุธรรม ธรรมทัตตานนท์ (2549) ประสิทธิ์ เขียวศรี (2544) ศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2553) โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในส่วนของโครงสร้าง องค์ประกอบ คำอธิบายรูปแบบในขั้นที่ 1 การเตรียมการ ขั้นที่ 2 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 การพัฒนา ขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา ขั้นที่ 5 การพัฒนาซ้ำ โดยทั้ง 5 ขั้น มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

2.2 ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ในภาพรวมมีความเหมาะสมและมีความ

เป็นไปได้ในการนำไปใช้และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้ปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกำหนดองค์ประกอบรูปแบบ เป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดหลักการกำกับรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ทั่วไป ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1988) สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ (2547) แนวคิดของ Joyce และ Weil (1996) แนวคิดของพลสุข หิงคานนท์ (2548) และแนวคิดของเบญจพร แก้วมีศรี (2545) มีความเห็นว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ในภาพรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้ปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกำหนดองค์ประกอบรูปแบบ เป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดหลักการกำกับรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ทั่วไป ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 หน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียน อาจนำไปประยุกต์ใช้โดยกำหนดเวลาให้ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนก่อน จากนั้นจึงจัดกิจกรรมเสริมตามที่เสนอแนะไว้ในรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน

1.2 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการเน้นให้ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาด้วยตนเอง มีการเสนอแนะให้ผู้รับการพัฒนาค้นคว้าร่วมกิจกรรมเพิ่มเติม ผู้รับการพัฒนามีวินัยในตนเองในการศึกษา และเข้าร่วมกิจกรรมนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียน ที่นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ไปใช้อาจจัดกิจกรรมเสริมตามที่ได้เสนอแนะไว้ในรูปแบบ

1.3 ผลการวิจัยเป็นประโยชน์สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถกำหนดเป็นโครงการพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาสมรรถนะ การพัฒนาให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการผลิตสื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียน ในแต่ละด้านที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2.3 ควรมีการประยุกต์การวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในสังกัดอื่น

2.4 ควรมีการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนไปทดลองใช้ในการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพ และพัฒนารูปแบบให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์ และคณะ. (2555). "การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 8 (1) : 8-17.
- ณัชร สยามวาลา. (2557). **ผู้นำอุดมคติ**. กรุงเทพฯ : ดาตาดู.
- เบญจพร แก้วมีศรี. (2545). **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- ประชุม โพธิกุล. (2550). **ความกล้าทางจริยธรรมของผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประสิทธิ์ เขียวศรี. (2544). **การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- พระราชญาณวิสิฐ. (2548). **หลักธรรมมาภิบาลและประมุขศิลป์**. กรุงเทพฯ: ชัยมงคลพรินต์.
- พูลสุข หิงคานนท์. (2548). "สื่อนำกับการพยาบาล: ทัศนะการจัดการศึกษาพยาบาล". **วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิการ**. 7 (2) : 25-43.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2553). **ศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2550). **หมวดที่ 3 พฤติกรรมศาสตร์**. เอกสารการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษา. ราชบุรี : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมบุญ คิริสรธรศิริ. (2547). **การพัฒนาแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะบดี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). **ภาวะความเป็นผู้นำ**. กรุงเทพฯ : ส.เอเซียเพรส (1989).
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2549). **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- Joyce, B, & Weil, M. (1996). **Model of teaching**. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Keeves (1988). **Model and model building education research methodology and measurement : An international handbook**. Oxford : Pergamon.